

біохімічний образ дій. У перспективі запланована розробка програм, як предметних моделей навчаемого, для всіх дисциплін учбового плану спеціальності “Біохімія”.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Университеты и общество. Сотрудничество университетов на рубеже веков: Материалы Первой международной конференции университетов стран СНГ и Балтии. М.: Изд-во МГУ, 2001. – 768 с.
2. Университеты и общество. Сотрудничество университетов в XXI веке: Сборник тезисов Второй международной конференции университетов. – М.: МАКС Пресс, 2003. – 522 с.
3. Современные проблемы дидактики высшей школы: Сб. избр. трудов междунар. конф. – Донецк: ДонГУ, 1997. – 168 с.
4. Кремень В.Г. Освіта в Україні: стан і перспективи розвитку // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Зб. наук праць. – Київ, 2001. – Ч. 1. – С. 5–14.
5. Атанов Г.А. Возрождение дидактики – залог развития высшей школы. – Донецк: ДОУ, 2003. – 180 с.
6. Програма (проект) дисципліни “Фізика” для інженерних спеціальностей вищих навчальних закладів / Укл.: Г.О. Атанов, В.В. Токій, Н.М. Мартинович. – К.: ІСДО, 1993.
7. Atanov G. A., Martynovitch N.N., Tokiy V.V. The Program of the physics Course as a Student Model // Proc. of the Intern. conf. on Computer Technologies in Education ICSTE'93. – Kiev, Ukraine, 1993. – P. 138–139.
8. Гузеев В.В. Методы и организационные формы обучения. М.: Народное образование, 2001.– 128 с.

УДК 37.013.3

І. П. Марчук

СИСТЕМА ВИХІДНИХ ПРИНЦИПІВ МОРАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЮРИДИЧНОГО ВУЗУ

Проблеми морального виховання завжди знаходяться у центрі уваги суспільства. Її значення зростає в умовах складних перетворень, що відбуваються в Україні і недостатньої моральної культури молодого покоління, що нерідко призводить до агресивності, конфліктів, деструктивних проявів, провокує грубість, протиправні дії, громадянську пасивність.

Особливої актуальності у зв'язку з цим набуває проблема якісної підготовки майбутніх правоохоронців, формування їхньої фахової компетенції і особистісних якостей. Необхідність посилення морального становлення майбутнього правоохоронця зумовлюється, перш за все, специфікою його праці, складністю і суперечністю демократичних процесів, а також її реальним станом у педагогічній теорії і практиці. Вивчення досвіду вищих навчальних закладів системи МВС України показує, що незважаючи на широке використання у своїй роботі багатогранних методів і форм виховання, розвиток професійно-моральних якостей курсантів ще не проходить стрижневою лінією у самій логіці розгортання цілеспрямованого педагогічного процесу. Відчувається недостатня підготовленість кадрового складу викладачів до виявлення і реалізації механізмів формування відповідних якостей особистості майбутнього правоохоронця [1], слабка дидактико-методична забезпеченість навчально-виховного процесу [4]. Водночас однією з основних причин цього, на нашу думку, є все ж таки відсутність обґрунтованих теоретичних і науково-методичних основ формування професійно-моральних якостей особистості працівників правоохоронних органів.

Вивчення та удосконалення вихідних концептуальних положень професійної підготовки курсантів дасть змогу більш якісно організувати навчально-виховний процес, підвищити статус випускників вищих навчальних закладів системи МВС, дозволить їм своєчасно адаптуватися у своїй подальшій професійній діяльності.

Моральному вихованню присвячено значну кількість досліджень. Так, у роботах Л.І. Божович, А.М. Бойко, І.Г. Єрмакової, Т.Г. Ковальова, Т.С. Коннікової, І.С. Мар'єнка, В.О. Сухомлинського розкрито принципи, зміст і методику морального виховання підлітків і молоді. Це ж питання у процесі різних видів діяльності розкрито у працях А.М. Бойко; шляхом удосконалення процесу морального виховання молоді на засадах діяльнісного підходу – С.С. Богданова, Д.М. Гришина, О.В. Киричука, А.І. Капської, В.І. Петрова.

Удосконаленню професійної підготовки курсантів вищого юридичного вузу присвячено роботи В.Г. Андросюка (педагогічні та психологічні засади професійної підготовки співробітників органів внутрішніх справ); В.І. Дяченка (формування професійної усталеності курсантів вищих закладів освіти системи МВС); В.В. Корнещука (взаємне навчання курсантів як засіб підвищення ефективності навчального процесу); С.О. Кубіцького (система оцінювання готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності); Ю.Г. Юрчука (педагогічні умови розвитку культури учіння майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України) та ін.

Разом з тим, наукові дослідження, які були б присвячені безпосередньо проблемі розвитку професійно-моральних якостей майбутніх правоохоронців, фактично відсутні. Тому завдання нашої статті – обґрунтування системи принципів організації процесу формування професійно-моральних якостей майбутніх працівників правоохоронних органів.

Організація розвитку професійних характеристик спеціаліста передбачає конструювання комплексу методів і прийомів, що відображають стратегію і логіку специфіки навчального процесу, у нашому випадку в умовах юридичного вузу. Звідси його структура повинна будуватися як на філософських принципах пізнання, так і міждисциплінарних і суто педагогічних методологічних вихідних положеннях [3].

Так, на філософському рівні основоположними для перспектив розвитку вищої школи є принципи комплексності всебічного причинно-наслідкового зв'язку та обумовленості явищ і процесів об'єктивної педагогічної реальності. У кінці кількісних та якісних його змін, що відбуваються, слід виходити з позицій історичності і конкретності. Особливу значущість при цьому має положення про визначення пізнаваності світу в цілому, у тому числі й сутності педагогічної діяльності. Методологічне значення має також принцип органічного зв'язку наукового передбачення з реформаторською діяльністю суспільства.

На другому (міждисциплінарному) рівні методологічним обґрунтуванням слугують принципи системності й програмно-цільового підходу до розвитку освітніх процесів, використання методів математичної статистики, комплексний характер виховання.

Конкретно-науковий (третій) рівень передбачає наявність термінологічної єдності, першочерговості виховних завдань, що вирішуються, можливість перевірки їх очікуваних результатів; адекватний підбір методів, засобів навчально-виховного процесу; врахування як загально-педагогічних, так і специфічних (дидактичних) вихідних положень. У першому випадку мова йде про діяльнісний підхід до розвитку особистості, орієнтація на цілеспрямований і організований вплив на курсанта, самостійну діяльність його як суб'єкта навчання і виховання. До специфічних принципів розвитку професійно важливих якостей правоохоронців відносяться вимоги щодо організації навчального процесу в умовах їх підготовки в юридичному вузі. Основними з них є: побудова механізму професійного розвитку фахівця як невід'ємної складової частини усього навчально-виховного процесу; врахування психофізіологічних особливостей та рівня розвитку особистості; забезпечення інтегративності та міжпредметних зв'язків у ході моделювання та реалізації мети, завдань, змісту, організаційних форм та методів морального виховання курсантів.

Що стосується принципів виховання, то їх доцільно розглянути крізь призму специфіки професійної підготовки майбутніх співробітників органів внутрішніх справ. Це, перш за все, принцип системності, який детермінує оволодіння відповідними знаннями, навичками й переконаннями у визначеній послідовності [6: 45]. Кожне нове знання повинно будуватися на засвоєному знанні, розширенні і поглибленні його, у той же час нові знання є базою для наступного сприйняття матеріалу. Майбутні співробітники ОВС будуть мати

систему знань і переконань, коли вони засвоєні свідомо. Це відбувається за умови, коли вони пов'язані із життям. Допомагають вирішувати практичні завдання оперативно-службової діяльності, підвищують ефективність і якість роботи. Цей принцип реалізується через ефективне використання змісту матеріалу в ході заняття, педагогічну спрямованість викладачів, громадських організацій при вихованні особового складу, вивчення, узагальнення і поширення кращого досвіду підготовки майбутніх співробітників органів внутрішніх справ.

Формування морально-професійної готовності курсантів неможливе без опори на принцип науковості, що виявляється у ґрунтовному підході до вирішення педагогічних завдань, через пошук і використання найбільш ефективних засобів, котрі складають єдину систему навчально-виховної діяльності. Реалізація цього принципу забезпечує глибокі етичні ціннісні орієнтації, оволодіння необхідними моральними навичками, що поєднуються з цілісним науковим світоглядом, органічно зливаються з особистою переконаністю.

Принцип послідовності, систематичності та доступності покликаний забезпечити безперервність формування моральної особистості з послідовним ускладненням виховних завдань. Він передбачає, крім відповідної організації навчального процесу, розвиток якостей курсанта в умовах навчальних і виробничих практик, у ході включення у науково-дослідну діяльність та інші види позанавчальної виховної роботи.

Закріплення і поглиблення знань, формування морально-етичних навичок й умінь поведінки повинно спиратися на систему соціально значущих ціннісних орієнтацій, свідомість і активність курсантів. З цією метою вони включаються у процеси конкретної професійної діяльності відповідно до рівня оволодіння морально-професійними операціями, прийомами і навичками, що реалізується через зміст, формування професійних якостей особистості курсанта на основі спланованої організації навчально-виховної діяльності.

Реалізація принципу свідомого засвоєння курсантами морально-професійних знань забезпечується одночасним впливом на формування інтелектуального, когнітивного і емоційно-вольового компонентів їх професійної підготовки, органічним синтезом виховних й освітніх засобів впливу, спрямованого на глибоке засвоєння як теоретичних знань, так і практичних умінь. Це вимагає опори на позитивні якості вихованців і їх позитивний соціальний досвід, необхідність органічного поєднання поваги до курсанта з існуючою системою вимог, цілісності й систематичності педагогічних впливів. Творче застосування отриманих моральних знань, навичок і умінь залежить від вибору і сполучення методів виховання; вирішення пізнавальних завдань; створення на заняттях проблемних ситуацій; постановки курсантів у такі умови, коли їм необхідно аналізувати різні точки зору, доводити ті чи інші положення, аргументувати і відстоювати свою позицію. Важливим тут вбачається створення викладачами ситуації морального вибору, наближеної до реальної практики, підкріплення теоретичних положень практичними прикладами із життя країни, підрозділу, окремих співробітників.

У той же час ознайомлення з практикою виховної роботи навчальних закладів показує, що говорити про наявність цілісної її системи, нажаль, не коректно. Строго кажучи, сучасні види діяльності не дають очікуваного результату у площині морального виховання, оскільки не забезпечується суб'єкт-суб'єктна позиція самих учасників виховного процесу. Ефективність морального виховання вимагає, як відомо, не збільшення кількості заходів, а насамперед – створення творчого характеру взаємодії суб'єктів діяльності. Особливо це актуально для першокурсників, так як процес їх адаптації до умов вищого навчального закладу безпосередньо пов'язаний із переоцінкою їхніх особистісних ціннісних орієнтацій, мотивів і бажань, їх співставлення із вимогами, заданими новим оточенням. Цей період необхідно використати для активізації розвитку моралі у бажаному напрямку. Оскільки загальногрупові цінності ще чітко не визначилися, їх бажано “вносити” ззовні. Вони стануть своєрідним поштовхом для активізації інтересів і потреб майбутніх спеціалістів і будуть сприйматися ними як цінності, які пред'являються новими умовами життєдіяльності.

Моральні норми досить легко сприймаються групою, а прагнення відповідати цим нормам є стимулом до самоаналізу, самовдосконалення, самовираження.

Складність виховних завдань вимагає врахування індивідуальних особливостей майбутніх професіоналів, що тісно пов'язано із впровадженням у виховний процес принципу диференціації й індивідуалізації. Мова йде про забезпечення розвитку кожного суб'єкта виховання, визнанні за особистістю права на самовизначення та самореалізацію. Виявлення й опора як на загальні риси, так й індивідуально-психологічні особливості курсантів є запорукою правильного визначення лінії поведінки і доцільного вибору методів і прийомів педагогічного впливу на формування їхньої професійної готовності. Це зобов'язує педагога не тільки створювати сприятливі умови для активної роботи всіх курсантів, а й індивідуально підходити до кожного з них з метою успішного розвитку необхідних професійно важливих якостей [1].

Таким чином, реалізація системи вихідних положень забезпечить науковий підхід до організації процесу формування морально-професійних якостей майбутніх працівників правоохоронних органів, і є однією з умов підвищення якості підготовки випускників вищого юридичного закладу як одного з гарантів стабільності і правопорядку в державі, захисника й охоронця законів у правовому демократичному суспільстві.

Окреслена проблема не вичерпує всіх її аспектів. Потребує подальшого вивчення розробка єдиної системи формування моральних норм поведінки випускників вищих навчальних закладів системи МВС України, активізації процесу морального становлення молодих працівників правоохоронних органів, умов їх професійної адаптації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андросюк В.Г., Ромашко А.В. Педагогика и психология в деятельности органов внутренних дел: Часть особенная: Учебное пособие. – К.: НИИРИО Киевской высшей школы МВД им. Ф.З. Дзержинского, 1990. – 92 с.
2. Ананьев Б.Г. О человеке как объекте и субъекте воспитания // Избранные психологические труды / Под. ред. А.А. Бодалёва и др. – Т. 2. – М.: Педагогика, 1980. – С. 128–162.
3. Васильева З.И. Психологические аспекты нравственного развития личности. – М.: Знание, 1977. – 64 с.
4. Демиденко В.К. Деякі аспекти морального виховання: Практичний матеріал. – К.: ІСДО, 1995. – 40 с.
5. Сытник К.М., Чердниченко Л.С., Сажаев В.Г. и др. Жизнь и окружающая среда // ЮНЕСКО – ЮНЕП. – 1985. – 248 с.
6. Фіцула М.М. Педагогіка. – Тернопіль: Навчальна книга, 1999. – 189 с.

УДК 378.1

А. О. Ніценко

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ КОРПОРАТИВНИХ WEB-ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ РОЗРОБЦІ ІНФОРМАЦІЙНО-АДМІНІСТРАТИВНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Інформаційно-адміністративний супровід освітнього процесу являє собою соціально, педагогічно і технічно організовану взаємодію суб'єктів як складову частину інформаційно-педагогічної діяльності. Реалізація всіх розглянутих напрямків дає можливість адаптації суб'єкта освітньої діяльності до умов сучасного інформаційного суспільства [5: 6].

Сучасні підходи до вищої педагогічної освіти передбачають необхідність враховувати вимоги світової освітньої системи, у тому числі й підвищення науково-дослідного рівня фахівця в області освіти. Основним механізмом рішення такого завдання, що відбиває зростаючу наукоємність сучасної освіти, є включення суб'єктів освітнього процесу всіх